

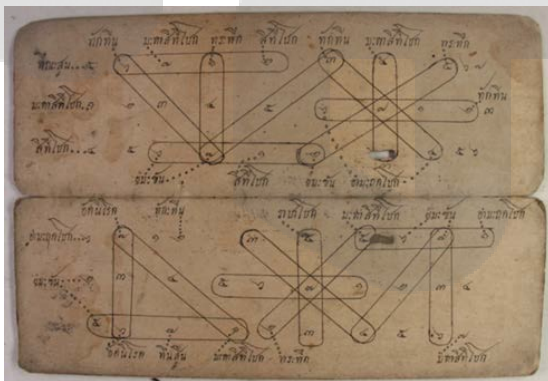
ตำราห้วง ฉบับพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดลำพญา

นิสา เขยกกลิ่น ปรีวรรตและเรียบเรียง

ดอกรัก พยัคศรี ตรวจทาน

ทะเบียนเอกสารโบราณ

1. รหัสเอกสาร (Identifier Number)	NPT004-066
2. ชื่อเรื่อง (Title)	ตำราห้วง
3. หมวดเรื่อง (Subject)	ตำราไสยศาสตร์, ตำราเวทศาสตร์
4. สถานที่สำรวจ (Location)	พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดลำพญา ต.ลำพญา อ.บางเลน จ.นครปฐม
5. สถานที่ทำสำเนาดิจิทัล (Digitization Location)	พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดลำพญา ต.ลำพญา อ.บางเลน จ.นครปฐม
6. วันที่ทำสำเนา (Date)	9 มีนาคม 2555
7. ชื่อผู้สร้าง (Creator)	-
8. ประเภทของเอกสาร (Type)	สมุดไทยขาว
9. จำนวน (Format of original)	1 เล่ม / 22 หน้า
10. ขนาดเอกสาร (Size of original)	12x35.5x1 ซม.
11. รูปแบบไฟล์เอกสาร (Digital Format)	image/jpg
12. อักษรที่ใช้บันทึก (Script)	ขอมไทย, ไทย
13. ภาษาที่ใช้บันทึก (Language)	บาลี, ไทย
14. สภาพของเอกสาร (Condition)	ชำรุด ไม่ครบเล่ม
15. คำสำคัญ (Keywords)	ตำราห้วง, วัดลำพญา, วัดลำพญา, นครปฐม, ยา, รักษาโรค, สมุนไพร, ตำราเล่นถั่ว, การเล่นถั่ว, ถั่ว, การพนัน, ภาพวาด, ลายเส้น, นาก
16. ภาพประกอบ (Illustrator)	

สมุดไทยชาวเรื่อง NPT004-066 ตำราห้วง ฉบับพิพิธภัณฑพื้นบ้านวัดลำพญา จ.นครปฐม เป็นสมุดไทยชาวเขียนด้วยตัวหมึกดำและดินสอ อักษรไทย ภาษาไทย มีอักษรขอมไทย ภาษาบาลี ปนอยู่เล็กน้อย ในฉบับมีสองลายมือ ลายมือแรกเขียนด้วยเส้นหมึกค่อนข้างบรรจง ลายมือที่สองเขียนด้วยเส้นดินสอค่อนข้างหวัด สมุดไทยชาวฉบับนี้ไม่ครบฉบับ หน้าต้นและหน้าปลายขาดหายไป

หน้าต้นกล่าวถึง ตำราห้วง ซึ่งวิธีนับนั้น ให้นับวันขึ้น ๑ คำ เป็นต้นไป ทั้ง ๑๒ เดือน ถ้าเดือนใดวันขึ้น ๑ คำเป็นอาทิตย์ นับไปตามลำดับข้างขึ้นและข้างแรม คือ ขึ้น ๑ คำ (เอาเลข ๑) เป็นหลัก ๒ คำ ๓ คำ ฯลฯ ๑๕ คำ และนับแรม ๑ คำ ๒ คำ ๓ คำ ๔ คำ ฯลฯ ๑๕ คำ (๑๔ คำเดือนขาด) นับโดยวิธีนี้ไปทุก ๆ เดือน (อ้างอิงจาก *ตำราพรหมชาติฉบับสมบูรณ์* (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://horoscope.dooasia.com/phommachat/phommachath021c002.shtml>)

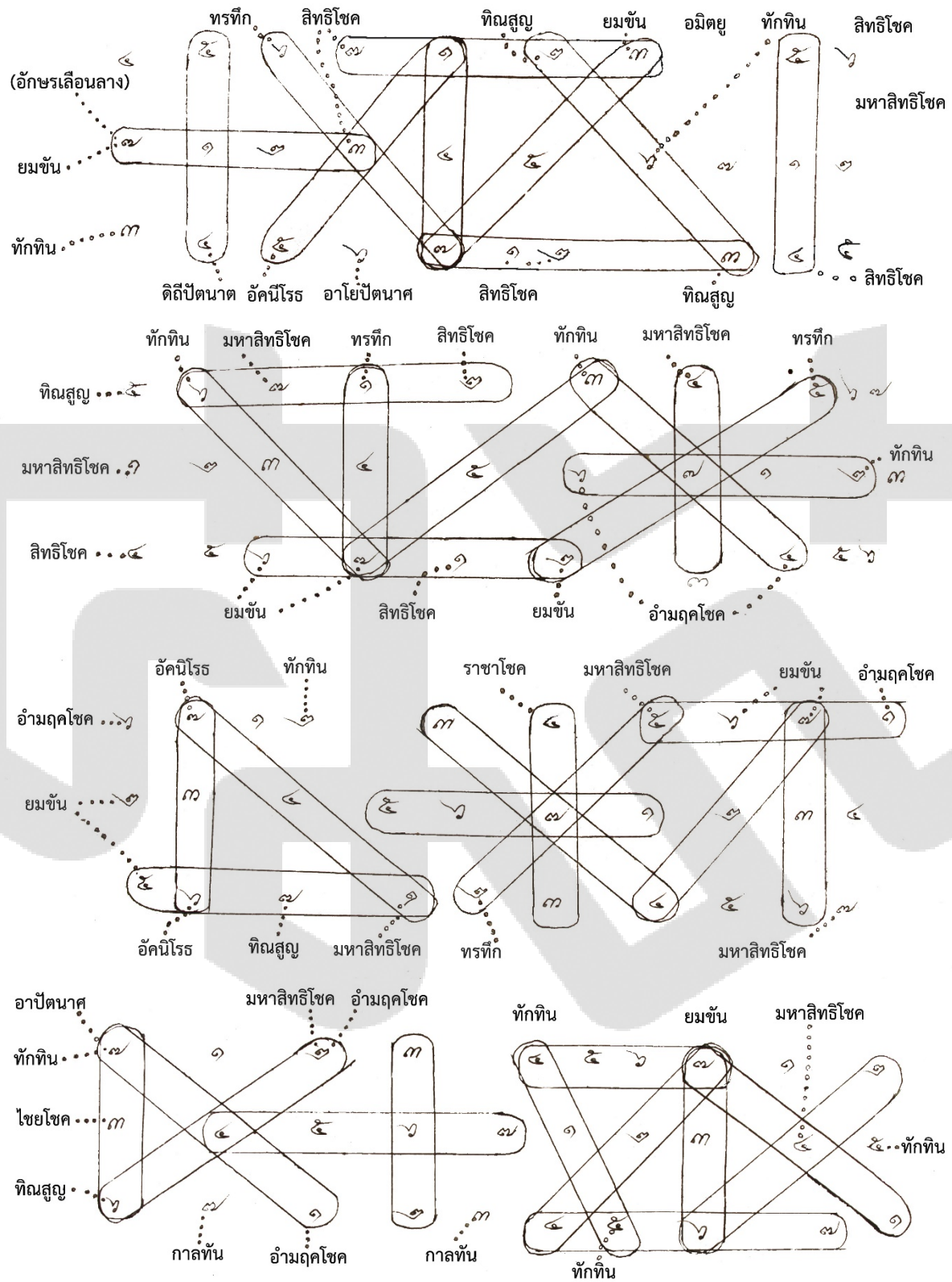
หน้าปลายเริ่มด้วยภาพวาดลายเส้นรูปนักโทษสวมเชือกจองจำ เทวดาขี่เต่า ฉัตรทอง ราชู พ่อมหมอ และปราสาท จากนั้นเขียนด้วยดินสอ ลายมือหวัด กล่าวถึงสูตรยารักษาโรค การพนันชนิดหนึ่งมีชื่อเรียกว่า ถั่ว^๑ และการทำนา

ข้อตกลงเบื้องต้นในการปริวรรตสมุดไทย คือ

๑. คำที่ใช้ตัวหนา คือ อักษรขอมไทยและถ่ายถอดตามที่ปรากฏ
๒. คำที่ขีดเส้นใต้ คือ คำที่ไม่แน่ใจและยังหาความหมายไม่ได้
๓. คำที่ใช้ตัวอักษรสีแดง คือ คำที่เพิ่มขึ้นมาจากความเข้าใจของผู้ปริวรรต
๔. เครื่องหมาย – คือ ตัวอักษรเลื่อนรางหรือขาดหายไปไม่สามารถอ่านได้
๕. คำที่ใช้ตัวอักษรสีน้ำเงิน คือ คำที่พบในหนังสือและนำมาเปรียบเทียบกับเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น

^๑ การเล่นเกมถั่วโป เป็นของที่จินคิดเล่นขึ้นในเมืองจีนก่อน ได้แพร่หลายต่อไปในประเทศอื่นๆ พระเจินจินอักษร (สุดใจ ตัณฑากาศ) ศาสตราจารย์ภาษาจีนในราชบัณฑิตสภาให้ช่วยค้นหาเรื่องเหตุเดิมที่จะมีการเล่นนี้ขึ้นในเมืองจีน ได้ความในหนังสือ ยี่ จัป สี่ ซื่อ อ่าว ห่ง จื่อ เป็นเรื่องพงศาวดารจีน ตอนราชวงศ์ตั้งฮั่น ว่าเมื่อครั้งราชวงศ์ตั้งฮั่นเป็นใหญ่ในเมืองจีน แผ่นดินพระเจ้าฮั่นฮงเต๋ อันตั้งเป็นรัชกาลที่ ๗ เสวยราชย์แต่ พ.ศ. ๖๖๙ จน พ.ศ. ๖๘๘ นั้น ขุนนางจีนคนหนึ่งชื่อเลียงกี คิดเล่นการพนันขึ้นอย่าง ๑ เดิมเรียกว่า อี้จี แปลว่ากระเปาะคิด วิธีเล่นใช้นับ ๔ เป็นเกณฑ คือ เอากระเปาะหลายๆ สิบกระเปาะมากองเข้า แล้วเอาภาชนะอันหนึ่งครอบกองกระเปาะนั้นไว้ ให้คนทั้งหลายที่เล่นด้วยกันทายว่าจะเป้นเศษ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ หรือครบ ๔ เมื่อทายกันแล้วจึงเปิดภาชนะที่ครอบออกแล้วนับกระเปาะ ปิดไปทีละ ๔ กระเปาะๆ ปิดไปจนกระเปาะในกองนั้นเหลือเป็นเศษ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ หรือ ๔ ตรงกับที่ผู้ใดทายผู้นั้นถูก ใครวางเงินแทงเท่าใดถ้าเจ้าถูก เจ้ามือก็ต้องใช้ให้ ใครแทงไม่ถูกเจ้ามือก็รับเงินที่แทงเสีย ต่อมาถึงสมัยล้าปากเฉียว เวลาเมืองจีนแตกกันเป็นภาคเหนือกับภาคใต้ ต่างรัฐบาลกัน ในระหว่าง พ.ศ. ๙๖๓ จนถึง พ.ศ. ๑๑๓๒ ในสมัยนั้นการเล่นที่เรียกว่า อี้จี จึงเรียกแปลงชื่อว่า "ท้าวตี" แปลว่า เล่นแฉง ต่อมาเมื่อราชวงศ์ถังเป็นใหญ่ ในระหว่าง พ.ศ. ๑๑๖๑ จน พ.ศ. ๑๔๕๐ มีผู้แปลชื่อการเล่น "ท้าวตี" มาเรียกว่า "ท้าวจี" แปลว่า แฉงกระเปาะ ก็มี เรียกว่า "ท้าว" แปลว่า แฉง เท่านั้นก็มี เรื่องมูลเหตุการเล่นท้าว ที่เรามาเรียกกันว่า "ถั่ว" มีมาดังนี้ ที่ไทยเรียก "ถั่ว" เห็นจะเป็นแต่เพี้ยนมาจากคำว่า "ท้าว" ภาษาจีน หาใช่เพราะเอาถั่วมากำแทนกระเปาะไม่ อ้างอิงจาก "ตำนานการเลิกล้อการบ่อนเบี้ยและหอย" ใน *ขุนนุพระนิพนธ์ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ*. หน้า ๑๙-๒๖.

หน้าต้น

✧ เอกทาสมหาลลภ ทูตาสทุกขปิลิก ตรินิตาสวิราหก จตตุทาสมระนพเว ๓ จัปสูตรแล ✧

✧ ถ้าว่าได้ห้วงยื่นไปหาคนใดๆ สำเร็จคว่ำปรารภนาแล

ถ้าว่าได้ห้วงนอนร่ายนักรแล

ถ้าว่าได้ห้วงเฉียงไปกลัวศัตรูจะทำโทษแล

ถ้าว่าต้องห้วงเฉียงซ้าย บ่ห่อน^๒ จะแพ้แก่ศัตรูแล

ถ้าว่าปลอดห้วงทำการอันใดๆ ประสิทธิแล

ถ้าว่าจะไปหาใครๆ บ่พบเลย

ถ้าว่าต้องห้วงกาลทัน^๓ จะฉิบหาย

ถ้าว่าต้องห้วงอาโยปิตนาศจะวิบัติกัน

ถ้าว่าต้องอามิตยุแล ดิถีปิตนาศ อคินโร^๔ ทรทิก^๕ทั้งนี้ ย่อมห้ามทุกประการแล ฯ

ถ้าว่าที่วันปลอด^๖ เร่งร่ายนักรหนาแล

✧ ถ้าว่าวันปลอด

✧ ถ้าว่าต้องห้วงยื่นไปหาอันใดๆ ย่อมสำเร็จดังความปรารภนาแล

ถ้าว่าต้องห้วงนอนเร่งร่ายนักรหนาแล

ถ้าว่าต้องเฉียงซ้าย บ่ห่อนจะแพ้แก่ศัตรูแล

ถ้าว่าต้องห้วงทักทิน^๗ จะถอยทรัพย์แล

ถ้าว่าต้องห้วงกาลทันจะฉิบหายจะต้องโทษแล

ถ้าว่าต้องอาโยปิตนาศจะตายจากกันแล

ถ้าว่าต้องทริกจะจากกันแล

ถ้าว่าต้องอามิตยุจะไข่เจ็บตายแล

ถ้าว่าต้องอคินโรจะอัปราชัย ห้ามการทั้งปวง การมวงคลปลูกเรือนทำการอันใดๆ มิติเลย ถึงฤกษ์ดีเท่าใดๆ พึงให้เว้นเสียจงได้ ขึ้นแรมเหมือนการแล ฯ

พิวต้องนอนห้วงยื่น ถ้าว่าค้ำนี้ยังอยู่แต่ในบ้าน ให้หาที่ตะวันตก ตะวันออก จะได้คืนแล

ถ้าว่าวักควายหายคนผู้เดียว เอาให้เขาค้นอยู่ที่ตะวันออกเขาารู้จักกันแล

ถ้าว่าไข่เจ็บต้องผีเรือนให้โทษ ให้บูชาสินบน แลตกใจให้ปล่อยเต่าปล่อยปลา สรรหั่วเสียเคราะห์แล

ถ้าว่าต้องห้วงเฉียงห้วงหนึ่ง ถ้าว่าค้ำนี้วักควายหาย สารพัดทั้งปวง เขาเอาไปถึงกลางทาง คนมาเขาบอกว่าเขาเอาไปเร่งหาไปจึงจะได้แล

^๒ ห่อน ว. เคย อ้างอิงจาก พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. หน้า ๑๓๒๐.

^๓ กาลทัน ๓ วันที่ ฤกษ์ลงโทษ, อ้างอิงจาก ศัพท์ทานุกรมโทร(ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://www.mahamongkol.com/m/content.php?id=294> [20 มีนาคม 2562].

^๔ อคินโรจน์ เป็นวันที่ได้รับการขัดขวางด้วยไฟ ไฟหมายถึงของร้อน เผลาผลาญ อ้างอิงจาก ศัพท์ทานุกรมโทร (ออนไลน์).

^๕ ทรทิก วันที่ถูกกล่าวหาบลบลู่ เป็นวันที่ไม่ควรทำการมงคลด้วยเช่นกัน อ้างอิงจาก ศัพท์ทานุกรมโทร (ออนไลน์).

^๖ วันปลอด ให้ผลเป็นกลาง ทำการมงคลได้ อ้างอิงจาก ศัพท์ทานุกรมโทร (ออนไลน์).

^๗ ทักทิน วันไม่ดี วันที่ถูกเตือนทักท้วง วันที่ห้ามทำการมงคล วันที่ไม่เป็นคุณในการทำกิจการมงคล อ้างอิงจาก ศัพท์ทานุกรมโทร (ออนไลน์).

ถ้าว่าใช้เจ็บเพราะกินของฝาก คนมาหาจึงเป็นโทษแล มีไม้ไผ่ไม้ยูที่ไต้เรือน จึงให้โทษแล ให้ย้ายสถานเสียทำการอันใด ๆ ก็ดี ❖ อย่าขุดดิน ถ้าว่าไปหาคนรักจึงพบแล

ถ้าว่าต้องห้วงย่นห้วงหนึ่ง ค่านี้วัวควายหายเขาเอาไว้อยู่ไกล ถ้าว่าหาจะได้คืนแล

ถ้าว่าทำการใด ๆ จะความไปสู่ขุนนางท้าวพญาที่ดี อย่าให้ยาตรามิติเลย

ถ้าว่าใช้ต้องฝึด ให้โทษให้บูชา เสียเคราะห์จึงดีแล

ถ้าว่าต้องห้วงเฉียงห้วงย่น ค่านี้วัวควายหายจะได้ตั้งใจแล

ถ้าว่าจะปลูกเรือนแลล้อมรั้วก็ดี ถ้าว่าใช้เจ็บต้องผีเรือนให้โทษ ให้ประหยัด^๔ จด^๕ ผัด^๕ แต่ ๓ วัน ๔ วันที่หนึ่งให้หัวผีแลปล่อยเต่า ทำข้าวบิณฑกถวายพระพุทธรเจ้าจึงหายแล

ถ้าว่ามีที่ไปจะเถียงกัน

❖ ถ้าว่าเป็นความอย่าเพ้อว่า ถ้าว่าต้องห้วงนอนแลห้วงย่น ค่านี้วัวควายให้อยู่ใกล้เร่งหาจะได้ ๓

ถ้าว่าทำการอันใด ๆ ให้เว้นเสีย ถ้าว่าล้อมรั้วปลูกเรือน ไถ่ค้าซื้อวัวควายดีแล

ถ้าว่าใช้เจ็บมีที่ตกใจ แลเทพยดาให้โทษให้บูชาเสียเคราะห์จึงดีแล ให้ประหยัดจงหนัก ผัด ๘ วันที่หนึ่ง ๑๑ ที่หนึ่ง ๓ พันนั้นมิเป็นไรเลย

ถ้าต้องห้วงเฉียง ค่านี้วัวควายหาย เขาเอาไปไว้ใกล้ริมน้ำร้อนไทรมันมีไถลญาติกา มีหายให้หาใน ๗ วันที่หนึ่งได้เพราะคนในเรือนรู้ด้วยกัน เร่งหาจะได้แล

ถ้าว่ามีที่ไปใน ๕ กังวลจะร้อน จะเดือดเนื้อร้อนใจแล ถ้าว่าหาจะมาช้าฤมาเร็ว ไปหาทันพบแต่กลางทาง

ถ้าว่าทำกันมิติเลย ขุดดินมิติแล

ถ้าว่าใช้ต่อไม่ให้โทษแล ให้เสียผีทั้งเจ็ดคน ให้ประหยัดจงหนักเสียจึงจะถอยแล

ถ้าว่าต้อง ๓ ห่วง ค่านี้วัวควายให้หายหาแต่ใกล้จะได้คืนแล

ถ้าว่าทราบให้คนในเรือนมันลักเอาเอง ให้เร่งหาจะได้คืนแล

ถ้าว่าไปหาขุนนางห้ามอย่าไปเลย ไปหาคนรักจะพบกันแล

ถ้าว่าใช้เจ็บตนไม่ให้โทษบ่มลัก ต่อในเรือนเองแล

ถ้าว่ามีกระนั้นผีตายโหงและเสนียดแทงโทษแล

ถ้าว่าเป็นสการ^{๑๐} ให้สารพัดประหยัด ให้เสียเคราะห์จึงดี

ถ้าว่าปลูกเรือนล้อมรั้ว ให้ค้าซื้อวัวควายดีมีลาภแล ทำการทั้งปวงดีนิกอย่าสนเท่ห์เลย จบผอย^{๑๑} ห่วงแล

^๔ ประหยัด เป็นคำที่รับมาจากภาษาเขมรว่า บรยัตน (อ่านว่า ปรีอ-ยัต) แปลว่า ระวัง อ้างอิงจาก ประหยัด. สำนักราชบัณฑิตยสถาน <http://www.royin.go.th/?knowledges=ประหยัด-๗-มิถุนายน-๒๕๕๒>.

^๕ ผัด ก. ขอเลื่อนเวลาไป เช่น ผัดวัน ผัดหนี้. อ้างอิงจาก พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. หน้า ๑๒๘๒.

^{๑๐} หากความหมาย สการ ไม่พบ พบแต่คำว่า ส่งสการ น. พิธีกรรมเกี่ยวกับการปลงศพ เช่น รุดเร่งส่งสการ, ส่งสการ ก็ว่า. อ้างอิงจากเรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๑๕๕.

^{๑๑} ผอย น. คำอธิบายวิธีใช้ยาหรือเวทมนตร์ต่างๆ อ้างอิงจาก เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๒๘๒.

เดือนขึ้น ๑ ค่ำ พระ ๔^{๑๒} ตกในบ้านมหาเศรษฐี พระ ๕^{๑๓} เสด็จอยู่ในอากาศลงมาในฤกษ์ เทพจรรยู่หัวใจพระ
นารายณ์ลงมาให้ฤกษ์ ทำการมงคลดีทุกอัน จะได้ลาภแก่พระยาแล ไปค้าขายหน^{๑๔} บกจะได้ของแล ไปค้าขายหนเรือจะได้
ลาภแก่แม่หม้ายแล

ถ้าว่ากล่าวผิวเมียจะอยู่ยืยาวด้วยกันแล

ถ้าจะให้ค้าซึ่งวัวควาย แลตัดผ้าเย็บผ้าดีมีลาภ เจริญด้วยขุนนางมีดีจะเสียตนแล

โชคติดกเข้าถึงชาย^{๑๕} แล โชคร้ายตกแต่เข้าบายขวย ถึงไถ่ขันมีดีเลย

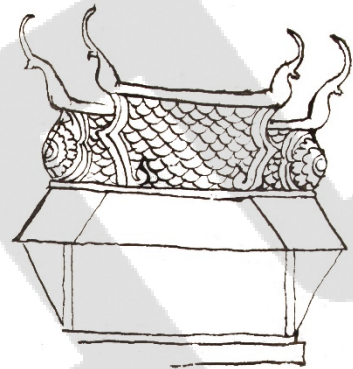
ขึ้น ๒ ค่ำพระ ๓^{๑๖} ตกในหนทาง พระ ๔ เสด็จอยู่ในอากาศ เทพจรรยู่ผ้าดินแล พระ ๕ เสด็จลงมาเรียกอย่าให้ทำ
มงคลแล กล่าวผิวเมียและปลูกเรือน จะตายจากกันจะเสียซึ่งสินแล อย่าไปสู่ขุนนางมีดีจะเสียทรัพย์แล ถ้าจะให้ค้าซึ่งวัวควายมี
ดีแล ตัดผ้าเย็บผ้าถุงผ้ามีดีเลย อัคนีโรคตกโชคร้ายตกแต่เข้าถึงเที่ยงแล โชคดีตกแต่บายขวยถึงไถ่ขันอุดมดินนักแล

ขึ้น ๓ ค่ำ พระ ๒^{๑๗} ตกในป่าใหญ่ พระ ๓ เสด็จจะอยู่ในอากาศลงมาห้ามฤกษ์ อย่าทำการมงคลการปลูกเรือนมีดีเลย
อย่าไปสู่ขุนนางมีดีแล กล่าวผิวเมียมีดีแล ตัดผ้าเย็บผ้าถุงผ้ามีดีแล ให้ค้าซื้อวัวควายมีดีเลย โชคร้ายตกแต่เข้าถึงงาย^{๑๘} แก่ตก
แผ่นดินแล โชคดีตกแต่เที่ยงถึงไถ่ขันฤกษ์อุดมดินนักแล ฯ

ขึ้น ๔ ค่ำ พระ ๓ ตกในแผ่นดินทั่วทุกแห่ง พระ ๒ เสด็จอยู่ในอากาศลงมาให้ฤกษ์ทำการมงคล ปลูกเรือน กล่าวผิว
เมียดีมีลาภแล ตัดผ้าเย็บผ้าถุงผ้าดีมีลาภแล ให้ค้าซื้อวัวควายดีมีลาภแล โชคดีตกแต่เข้าถึงบายขวยแล โชคร้ายตกแต่บาย
ขวยถึงรุ่งมีดีแล ฯ

แม่หม้าย

^{๑๒} พระพุทธ

^{๑๓} พระพุทธ

^{๑๔} หน น. ทาง อ้างอิงจาก เรื่องเดียวกัน. หน้า ๗๙๔.

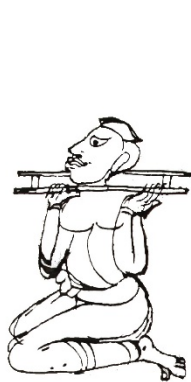
^{๑๕} ชาย ก. คล้อย, บ่าย, เช่น ตะวันชาย อ้างอิงจาก เรื่องเดียวกัน. หน้า ๓๗๗.

^{๑๖} พระอังคาร

^{๑๗} พระจันทร์

^{๑๘} งาย น. เวลาเช้า, เวลาว่าง อ้างอิงจาก เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๙๑.

หน้าปลาย

คนนักโทษ

เทวดาขี่เต่า

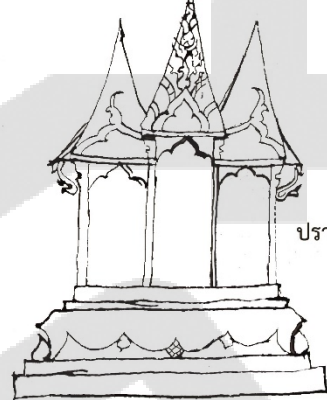
ทอง

ราหู

พ่อหมอแล

ปราสาท

ใบชี้เหล็ก ๑ ชั่ง เพชรสังฆาต ๑ ชั่ง ชี้สนิมเหล็ก^{๑๙} ๑ ตำลึง คุลิกการ^{๒๐} กันเอาใส่กระทะกวนวัน ๑ เป็น---แลหันมน--
- ทำสีผึ้งเอาขึ้น^{๒๑} ชั่ง ๑ ตำลึงแช่น้ำไว้ ๓ เดือน แล้วตำผงเสีย แช่น้ำเลือด ๓ เดือน รกฟ้า^{๒๒} ๓ เดือน น้ำรกฟ้าขนาน ๑ น้ำผึ้ง
ขนาน ๑ ทำสองชั่ง ๒ ขนาน ๑-

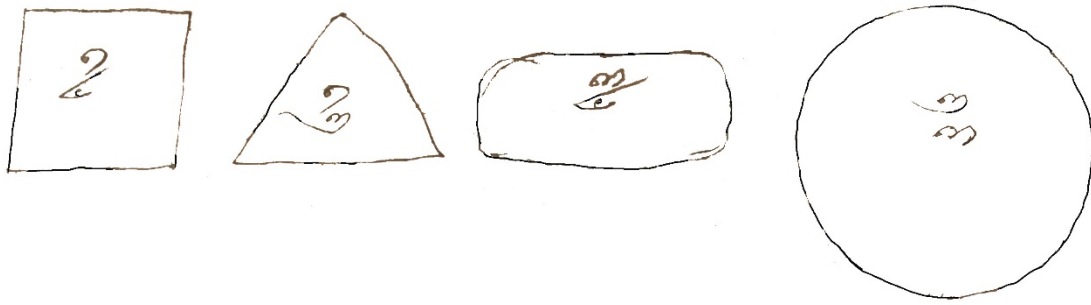
ถ้าจะถูกฐานใช้ ให้ตั้งพุทธศักราชที่คงยังอยู่ เอาเดือนศูนย์มีตั้งไว้ฐาน ๑ เอาวันคุณเดือนตั้งไว้ฐาน ๑ แล้วบวกเข้า
ด้วยกันทั้ง ๓ ฐาน แล้วเอากำลึงเท่าวันที่จะเล่นบวกเดือนฐาน ๑ เอาสี่หาร ถ้าเสร็จเหลือวันได้ให้แทงตามเศษหินที่แทง ๑ บาท
กินถั่วทวิ กินเบี้ย ๒ ทวิ

^{๑๙} สนิมเหล็ก หรือเขม่าเหล็ก คือ สมุนไพรชนิดหนึ่ง ได้จากสะเก็ดเหล็กที่เผาไฟจนแดง แล้วตีเป็นมิดหรือภาชนะ สะเก็ดที่กระเด็นออก
จากเหล็กนั้น คือ เขม่าเหล็ก สรรพคุณ บำรุงโลหิต แก้ตับโต ตับทุด ม้ามโต ม้ามแลบตมชายโครง คุตทะราด เป็นต้น มีรสหวาน. อ้างอิง แพทย์
ศาสตร์สงเคราะห์ : ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ. หน้า ๗๖๕.

^{๒๐} คุลิกการ ก. คลุกเคล้าเข้าด้วยกันแล้วปั้นก้อน คลุกเคล้าให้เข้ากัน.

^{๒๑} ขึ้น น. ยางไม้สำหรับยาเรือหรือปิดผนึก. อ้างอิงจาก เรื่องเดียวกัน. หน้า ๓๗๐.

^{๒๒} รกฟ้า จัดเป็นพรรณไม้ยืนต้นผลัดใบขนาดใหญ่ ลำต้นมีความสูงประมาณ 10-30 เมตร แตกกิ่งก้านสาขาทรงเรือนยอดของต้น แน่น
ทึบ เปลือกต้นเป็นสีเทาอ่อนข้างดำและแตกเป็นร่องลึก และเป็นสะเก็ดทั่วไป ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด สรรพคุณของรกฟ้า เปลือกนำมาต้ม
กับน้ำกินเป็นยาบำรุงหัวใจ (เปลือก), รากใช้เป็นยาขับเสมหะ (ราก), เปลือกนำมาต้มกับน้ำกินเป็นยารักษาอาการท้องร่วง อาเจียน (เปลือก),
เปลือกนำมาต้มกับน้ำกินเป็นยาขับปัสสาวะ (เปลือก), เปลือกใช้ภายนอกเป็นยาห้ามเลือด และใช้ชะล้างบาดแผล (เปลือก), ลำต้นใช้ต้มกับน้ำดื่ม
เป็นยาแก้กระษัยเส้น (อาการผิดปกติของสมดุสธาตุทั้งสี่ในร่างกายและเส้นเอ็น มีอาการหลายแบบ ส่วนใหญ่เป็นการอักเสบปวดเกร็งของกล้ามเนื้อ
และเส้นเอ็นตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะต้นขาและท้อง) (ลำต้น, ทั้งต้น) อ้างอิงจาก Medthai (ออนไลน์) สืบค้นจาก
<https://medthai.com/รกฟ้า/> (20 มีนาคม 2562)

สิทธิการิยะ ถ้าบุคคลผู้ใดจะเล่นถั่ว^{๒๓} ภูมิพยากรณ์ เหมือนคำครูสอนแล้วแทงอย่ากลัวเลย พระภูมิมีสี่ ๔ เหลี่ยม เทียบรูปสัษะอย่าเลยละ ^{๑๔} ให้รู้แจ้ง ถ้าสามเหลี่ยมเทียบจั่ว ^{๑๒} อย่างลัวที่ตรงกิน ถ้ารูปรีมีทรงเหมือนลูกฟักท่านทายทัก ^{๑๓} ตามตะวัน ถ้าขอบขัณฑ์เชื่อมพระจันทร์เมฆินทร์ ท่านทายสิน ^{๒๓} ตามตำรา ถ้าผู้ใดได้พบตำรานี้ เป็นบุญของผู้นั้น เหมือนหนึ่งได้พบทรัพย์ในแผ่นดินไม่รู้หมดเลย ท่านบอกไว้ให้เป็นทาน สืบลูกหลานต่อไป ดูชานาญจนไปเล่น ท่านได้สร้างวัดมาวัดหนึ่งแล้ว ๑-

ตำราทำนาย ปรอดบาด ๑ บาท สารหนูแห่ง ๑ บาท ทองแดงกราง ๑ ตำลึง กวนด้วยน้ำมันาวพอกินใส่หม้อไฟ ผนึกชั้นเพชร^{๒๔} ฟังดินสามเดือน เป็นนากแล

ยาต้มแก้กษัย ขี้เหล็กทั้ง ๕^{๒๕} เถาว์ล้วยเปรียง ๑ มะขามไก่ ๑ แสมทั้ง ๒^{๒๖} แก่นขนุน ๑ ใบระกา ๑ โศกอม ๑ ---- ๑ รากข้าวหลอ ๑ หัวแห้วหมู ๑ สะค้าน ๑ แก่นไม้สัก ๑ รากมะดูก ๑ ทำวยายม่อม ๑ ๑-

ต้นฉบับจบเพียงเท่านี้

^{๒๓} อธิบายไว้ในตอนต้นแล้ว

^{๒๔} ชั้นเพชร น. ชั้นที่เกี่ยวกับน้ำมันยางและผงอิฐจนเหนียว เมื่อเย็นลงจะจับตัวแข็ง อ้างอิงจาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔. หน้า ๓๗๐.

^{๒๕} ขี้เหล็กทั้ง ๕ คือ รากขี้เหล็ก เปลือกหรือต้นขี้เหล็ก ใบขี้เหล็ก ดอกขี้เหล็ก และผลขี้เหล็ก. อ้างอิงจาก แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ. หน้า ๘๓๔.

^{๒๖} แสมทั้ง ๒ คือ แสมสาร แสมทะเล.

บรรณานุกรม

หนังสือ

ตำราพระราชานุญาต, สมเด็จพระนเรศวรมหาราช. ชุมชนพระนิพนธ์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ ๑๙๙๑, ๒๕๔๓.

บุษบา ประภาสพงษ์ และคนอื่นๆ (บรรณาธิการ). แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ : ภูมิปัญญาทางการแพทย์และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ. กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๒.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖.

เว็บไซต์

ตำราพรหมชาติฉบับสมบูรณ์. ตำราห้วง. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก <http://horoscope.dooasia.com/phommachat/phommachath021c002.shtml> (วันที่ค้นข้อมูล ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒).

ศัพท์พจนานุกรมไทย (ออนไลน์). เข้าถึงจาก <http://www.mahamongkol.com/m/content.php?id=294> (วันที่ค้นข้อมูล ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒).

เมตไทย Medthai (ออนไลน์). เข้าถึงจาก <https://medthai.com> (วันที่ค้นข้อมูล ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒).

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ออนไลน์). เข้าถึงจาก <http://www.royin.go.th> (วันที่ค้นข้อมูล ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒).